

การพัฒนาศูนย์สาธิตและการเรียนรู้การปลูกไม้เศรษฐกิจ
เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม ชุมชนฐานรากบนพื้นที่สูงตาม
ศาสตร์พระราชา บ้านขุนแม่รวม จังหวัดเชียงใหม่*

DEVELOPMENT OF DEMONSTRATION AND LEARNING CENTER FOR
ECONOMIC TREE PLANTING FOR ECONOMIC AND ENVIRONMENTAL
DEVELOPMENT OF GRASSROOTS COMMUNITY IN MOUNTAIN AREAS
BY THE KING'S PHILOSOPHY IN BAN KHUNMAERUAM
CHIANG MAI PROVINCE

ตระกูล ชำนาญ

Trakul Chamnan

พระมหาฉัตรชัย สุธตตชโย

Phramaha Chatchai Suchattajayo

พระมหาวิเศษ ปัญญาวิชโร

Phramaha Wiset Phanyavachiro

พระมหาบุญนา ฐานวิโร

Phramaha Boona Pratumchat

อุเทน ลาพิงค์

Uten Larping

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา

Mahamakut Buddhist University, Lanna Campus, Thailand

E-mail: dtk.chamnan@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสถานการณ์การปลูกไม้เศรษฐกิจตามศาสตร์พระราชา 2) ศึกษาศูนย์การเรียนรู้ไม้เศรษฐกิจในการประยุกต์ใช้ศาสตร์พระราชา และ 3) พัฒนารูปแบบศูนย์การเรียนรู้ไม้เศรษฐกิจตามศาสตร์พระราชา เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เน้นการวิจัยภาคสนาม และการวิจัยแบบมีส่วนร่วม ประชากรกลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูลสำคัญใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง แบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม คือ 1) ผู้นำชุมชน 2) คณะกรรมการหมู่บ้าน 3) ประชาชนชุมชน/ผู้นำจิตวิญญาณ และ 4) กลุ่มชาติพันธุ์ปกาเกอญอ จำนวน 17 รูป/คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงสถิติพรรณนา ผลการวิจัยพบว่า

* Received 22 October 2022; Revised 28 October 2022; Accepted 30 October 2022

1) สถานการณ์การปลูกไม้เศรษฐกิจในชุมชนบ้านขุนแม่รวมมีพื้นฐานวิถีชีวิตที่พึ่งพาธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมเห็นได้จากวิถีชีวิต เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมที่สืบทอดกันมาแต่บรรพบุรุษ และมีวิวัฒนาการการเปลี่ยนแปลงให้มีความเหมาะสมกับสภาพปัจจุบัน ชุมชนมีการจัดตั้ง คณะกรรมการโครงสร้างดูแลป่าเศรษฐกิจ และบทบาทในการจัดการและดูแลป่าเศรษฐกิจ โดยมีกฎระเบียบหรือข้อบังคับในชุมชน 2) ศึกษาศูนย์การเรียนรู้ไม้เศรษฐกิจในการประยุกต์ใช้ ศาสตร์พระราชา พบว่าเป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้แนวทางการปลูกไม้เศรษฐกิจ และสร้างความตระหนักด้านการอนุรักษ์ให้แก่เยาวชนและประชาชน ผ่านแนวพระราชดำริ ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ จึงจัดทำเป็นศูนย์สาธิต 3) เพื่อพัฒนารูปแบบศูนย์การเรียนรู้ไม้เศรษฐกิจตามศาสตร์พระราชา พบว่า รูปแบบการปลูกไม้ป่าโดยระบบวนเกษตรของ ชุมชนบ้านขุนแม่รวม ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีการทำการเกษตรในพื้นที่ป่า เช่น การปลูกพืชเกษตร แซมในพื้นที่ป่าธรรมชาติ รวมถึงการสร้างระบบการเกษตรให้มีลักษณะเลียนแบบระบบนิเวศ ป่าธรรมชาติ

คำสำคัญ: การพัฒนาศูนย์สาธิตและการเรียนรู้, การปลูกไม้เศรษฐกิจ, ชุมชนฐานราก, ศาสตร์พระราชา

Abstract

The objectives of this research article were to 1) study the situation of economic tree planting according to the King's Philosophy 2) to study the economic wood learning center in applying the King's Philosophy and 3) develop a model of a learning center for economic wood according to the King's Philosophy. It is qualitative research, emphasizing field study and participatory research. Divided into 4 groups 1) They are community leaders, 2) village committees, 3) community philosophers/spiritual leaders and 4) Pga K'nyau ethnic group Ban Khunmaeruam. 17 monks/priests were used by interview form to analyze descriptive statistical data. The results revealed that: 1) Planting economic trees in communities for economic and environmental development The community also has a basic lifestyle that is dependent on nature and the environment as can be seen from the way of life and economy. culture that is inherited from ancestors and has evolved to change according to current conditions in this regard an economic forest stewardship structure committee was established and played a role in the management and care of the economic forest. 2) Development of a demonstration and learning center for economic tree planting It is a learning center. Therefore, it has been established as a demonstration center to promote learning on economic logging and conservation of forest resources by the community in which the community has a

role in managing and taking care and learning centers with the concept of community development. and 3) The presentation of economic tree planting Propose a model of forest planting by agroforestry system of Ban Khunmaeruam community. Which is an area where agriculture in forest areas such as the cultivation of agricultural crops in the natural forest area, this community is close to natural forest areas.

Keywords: Development of Demonstration and Learning Centers, Economic Tree Planting, Foundation Community, King's Philosophy

บทนำ

สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติมีความสำคัญต่อความเป็นอยู่ที่ดีของคนจำนวนมาก โดยเฉพาะคนที่อาศัยอยู่ในชุมชนที่ยากจน การดำรงชีวิตและเป็นป่าที่สามารถให้บริการระบบนิเวศได้มากขึ้นในทำนองเดียวกันการจัดการป่าเพื่อหลากหลายทางชีวภาพยังเป็นการจัดการป่าให้กับประชาชนอย่างแท้จริง และการทำเช่นนี้สามารถช่วยลดความยากจน (Shaun Hurrell, 2015) การจัดการป่าชุมชนได้รับการระบุว่าเป็นหนึ่งในแนวทางที่ดีที่สุดในการจัดการทรัพยากรป่าไม้อย่างยั่งยืน และการเสริมสร้างรายได้ของชุมชนที่พึ่งพาทรัพยากรป่าไม้ และตระหนักดีว่าชุมชนสามารถอยู่ในสถานที่ที่ดีกว่าในการปกป้องป่าลดการเสื่อมโทรมของป่าและการป้องกันการตัดไม้ทำลายป่า (United Nations Development Program, 2009) พื้นที่ป่าไม้ประเทศไทย พ.ศ. 2561 มีเนื้อที่ 102,488 ล้านไร่ คิดเป็นร้อยละ 31.68 ซึ่งมากกว่าปี พ.ศ. 2560 ร้อยละ 0.1 หรือเพิ่มขึ้น 331,951.67 ไร่ ถือเป็นที่น่ายินดีซึ่งแสดงถึงความสำเร็จของการดูแลรักษาพื้นที่ป่าไม้โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งจากการดำเนินงานของกรมป่าไม้ ในหลายด้านตามนโยบายรัฐบาล (กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรและกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2561) การเพิ่มขึ้นของพื้นที่ป่ายังสื่อให้เห็นถึง ความร่วมมือร่วมใจของประชาชนที่มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากป่าไม้ ทรัพยากรป่าไม้ของภาคเหนือ จังหวัดแม่ฮ่องสอน จังหวัดลำพูน และจังหวัดเชียงใหม่มีความสำคัญต่อคนไทยทั่วประเทศ เนื่องจากพื้นที่เป็นแหล่งต้นน้ำที่สำคัญที่หล่อเลี้ยงแม่น้ำปิงและไหลมาสู่แม่น้ำเจ้าพระยาในที่สุด ลักษณะของป่าต้นน้ำคือเป็นเขาและป่าไม้ต้นน้ำ ขณะที่ป่าไม้ของไทยถูกทำลายอย่างรวดเร็ว (โกมล แพรกทอง, 2535)

“มือजेकी” เป็นภาษาปากาเกอะญอ (คำว่า “มือजे” แปลว่าน้ำแม่แจ่ม ส่วนคำว่า “คี” แปลว่า ขุนห้วย ขุนตัน ต้นน้ำ) หมายถึง บริเวณที่เป็นต้นกำเนิดของน้ำแม่แจ่ม เป็นพื้นที่ป่าเขาที่มีสายน้ำหรือลำห้วยต่าง ๆ ประกอบกันเป็นลำน้ำแม่แจ่ม ไหลผ่านตัวอำเภอแม่แจ่มและลงสู่แม่น้ำปิง ปัจจุบันบริเวณนี้เป็นที่อยู่อาศัยของ 3 กลุ่มชาติพันธุ์ คือ กะเหรี่ยงหรือปากาเกอะญอ ม้ง และลีซูชาวปากาเกอะญอ (มาลี สิทธิเกรียงไกร, 2555) ในปี พ.ศ. 2552 ราชการได้ประกาศ แยกพื้นที่มือजेคี จำนวน 3 ตำบล คือ ตำบลบ้านจันทร์ ตำบลแจ่มหลวง

และตำบลแม่แดด จากอำเภอแม่แจ่มมาจัดตั้งเป็นอำเภอใหม่ชื่ออำเภอกัลยาณิวัฒนา (เสรี รัตนเย็นใจ, 2560) บ้านขุนแม่รวม หมู่ที่ 1 ตำบลแจ่มหลวง อยู่ในพื้นที่อำเภอกัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่ ก่อตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2326 เป็นชาวไทยภูเขาเผ่ากะเหรี่ยง หรือ “ชาวปกาเกอะญอ” อาศัยอยู่ตามป่าเขา อยู่กับธรรมชาติ กินกับธรรมชาติ หนึ่งสิ่งที่มีความเกี่ยวข้องและมีความสัมพันธ์กันในการดำรงชีวิตและเป็นปัจจัยที่สำคัญของชุมชนแห่งนี้ คือ ป่าชุมชนโดยมีการใช้ประโยชน์จากป่าและการบริหารจัดการไม้เศรษฐกิจในชุมชน 3 ด้าน คือ ประโยชน์จากป่าหรือป่าชุมชน ของชุมชนบ้านขุนแม่รวมมี 3 ด้าน คือ ประโยชน์ทางด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ การเป็นแหล่งต้นน้ำลำธารอันส่งผลต่อการประกอบอาชีพทางการเกษตร การอุปโภค และการบริโภคในครัวเรือน การอนุรักษ์และคุ้มครองสัตว์ป่า และความหลากหลายทางชีวภาพให้มีความอุดมสมบูรณ์ ฯลฯ ประโยชน์ทางด้านสังคมที่ส่งผลต่อการดำเนินกิจกรรมอื่น ๆ ร่วมกันในชุมชน ทั้งในด้านศาสนาหรือความเชื่อ การประกอบอาชีพ การรวมกลุ่มกันเป็นวิสาหกิจชุมชนหรือสหกรณ์ตามความเหมาะสม กับทั้งอาจส่งผลต่อการพัฒนาอาชีพตามศักยภาพของชุมชนตามมา การใช้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การเป็นแหล่งเรียนรู้ธรรมชาติ และแหล่งพักผ่อนหย่อนใจ และบทบาทในการจัดการและดูแลป่าเศรษฐกิจนั้น โดยได้มีการคัดเลือกจากคณะกรรมการชุมชนให้มีบทบาทเป็นแกนนำในการจัดการ ดูแล ปรับปรุง และพัฒนาป่าเศรษฐกิจชุมชนให้เป็นไปในทิศทางและกระบวนการเดียวกัน โดยมีกฎระเบียบหรือข้อบังคับซึ่งออกโดยคณะกรรมการดูแลป่า โดยมีกฎหลัก 2 ประเด็น คือ กฎระเบียบข้อบังคับเรื่องที่ 1 ว่าด้วยการอนุรักษ์ป่าและต้นน้ำ และกฎระเบียบข้อบังคับเรื่องที่ 2 ว่าด้วยการอนุรักษ์สัตว์ป่าและสัตว์น้ำ

ดังนั้นคณะวิจัยจึงสนใจประเด็นการพัฒนาศูนย์สาธิตและการเรียนรู้การปลูกไม้เศรษฐกิจเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม ชุมชนฐานรากบนพื้นที่สูง จังหวัดเชียงใหม่ พื้นที่บ้านขุนแม่รวม หมู่ที่ 1 ตำบลแจ่มหลวง อำเภอกัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อศึกษาการปลูกไม้เศรษฐกิจ และพัฒนาศูนย์สาธิตและการเรียนรู้การปลูกไม้เศรษฐกิจ เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อมชุมชนฐานรากบนพื้นที่สูงจังหวัดเชียงใหม่ ตลอดจนนำเสนอการปลูกไม้เศรษฐกิจ เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม ชุมชนฐานรากบนพื้นที่สูง จังหวัดเชียงใหม่ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสถานการณ์การปลูกไม้เศรษฐกิจตามศาสตร์พระราชา เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากอย่างยั่งยืน จังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อศึกษาศูนย์การเรียนรู้ไม้เศรษฐกิจในการประยุกต์ใช้ศาสตร์พระราชา เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากอย่างยั่งยืน จังหวัดเชียงใหม่
3. เพื่อพัฒนารูปแบบศูนย์การเรียนรู้ไม้เศรษฐกิจตามศาสตร์พระราชา เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากอย่างยั่งยืน จังหวัดเชียงใหม่

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ มีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

รูปแบบการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนาศูนย์สาธิตและการเรียนรู้การปลูกไม้เศรษฐกิจ เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม ชุมชนฐานรากบนพื้นที่สูงตามศาสตร์พระราชา จังหวัดเชียงใหม่” เป็นการ วิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการศึกษาค้นคว้า การลงพื้นที่ภาคสนามการสัมภาษณ์แบบมีส่วนร่วม ลงพื้นที่สัมภาษณ์เชิงลึกและประชุมกลุ่มสนทนา

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้นำชุมชน คณะกรรมการหมู่บ้าน ประชาชน/ผู้นำจิตวิญญาณกลุ่มชาติพันธุ์ปกาเกอญอ และผู้ที่เกี่ยวข้องกับชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ปกาเกอญอ ชุมชนบ้านขุนแม่รวม และบ้านแอเอะ หมู่ที่ 1 ตำบลแจ่มหลวง อำเภอกัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 17 รูป/คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และไม่มีโครงสร้าง ประกอบกับการสนทนากลุ่ม ระดมความคิดร่วมกัน โดยมีกล้องถ่ายรูป สมุดจดบันทึกและเครื่องบันทึกเสียงใช้บันทึกข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ประเด็นข้อคิดเห็นต่าง ๆ ที่ได้จากผู้ให้ข้อมูล รวมทั้งบันทึกข้อสังเกต และการวิเคราะห์ข้อมูลของผู้วิจัยเองในแต่ละช่วงของการลงพื้นที่เก็บข้อมูล 1 แบบสัมภาษณ์ เป็นการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ซึ่งใช้สัมภาษณ์เจ้าอาวาส/รองเจ้าอาวาส /พระภิกษุ/สามเณร/คนในชุมชน/รวมทั้งผู้นำในชุมชนที่เกี่ยวข้องในชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ปกาเกอญอ บ้านขุนแม่รวม และบ้านแอเอะ หมู่ที่ 1 ตำบลแจ่มหลวง อำเภอกัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่ มีโครงสร้างดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 ศึกษาการปลูกไม้เศรษฐกิจ เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม ชุมชนฐานรากบนพื้นที่สูงตามศาสตร์พระราชา จังหวัดเชียงใหม่ และเพื่อพัฒนาศูนย์สาธิตและการเรียนรู้การปลูกไม้เศรษฐกิจ เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อมชุมชนฐานรากบนพื้นที่สูงตามศาสตร์พระราชาจังหวัดเชียงใหม่

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล นักวิจัยลงพื้นที่ภาคสนาม และเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ได้แก่ ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลด้วยตนเอง ตลอดจนใช้นักศึกษาระดับมหาบัณฑิต ของคณะศาสนาและปรัชญา จำนวน 5 ท่าน โดยมีหนังสือขออนุญาตเก็บข้อมูลจากผู้บริหารมหาวิทยาลัย มหามงกุฎราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา สำหรับข้อมูลที่ได้จากการสังเกตการณ์เกี่ยวกับชุมชนแต่ละชุมชน เกี่ยวกับการเข้าร่วมกิจกรรมของแต่ละวัด/ชุมชน ผู้วิจัยเป็นผู้เก็บรวบรวมด้วยตนเอง ซึ่งเป็นข้อมูลที่ได้จากการพบเห็นจากการสังเกตแบบมีส่วนร่วม และข้อมูลที่เป็นข้อสรุปจากการที่ได้จัดเวทีการสนทนากลุ่ม ตลอดจนนำไปสู่การสังเคราะห์ข้อมูลโดยนักวิจัยสังเคราะห์ข้อมูลจากที่รวบรวมและจัดเก็บจากกลุ่มเป้าหมาย ทั้งจากเวทีการสัมภาษณ์เชิงลึก และ

การสนทนากลุ่ม การสังเคราะห์จากเครื่องมือแบบสัมภาษณ์ โดยการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลเชิงคุณภาพโดยนักวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้เป็นข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้แก่ ข้อมูลเชิงคุณภาพ การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษานั้น ผู้ศึกษาได้ใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงพรรณนาในเนื้อหาสาระที่มีความสอดคล้องกับแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง และการวิเคราะห์เนื้อหาตามประเด็น จัดประเภท/กลุ่มข้อมูล เพื่อให้ได้ชุดข้อมูลที่สามารถเสนอเป็นข้อเท็จจริง และใช้ประกอบการวิเคราะห์หรืออภิปราย ซึ่งมีการให้เหตุผลเชิงตรรกะ นำเสนอผลการศึกษารูปแบบพรรณนา เพื่อนำไปใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาได้

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาการพัฒนาศูนย์สาธิตและการเรียนรู้การปลูกไม้เศรษฐกิจ เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม ชุมชนฐานรากบนพื้นที่สูงตามศาสตร์พระราชา จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า

1. สถานการณ์การปลูกไม้เศรษฐกิจตามศาสตร์พระราชา เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากอย่างยั่งยืน จังหวัดเชียงใหม่ จากอดีตถึงปัจจุบัน ยังมีสภาพความเป็นอยู่ที่ยังเป็นวิถีชีวิตเกี่ยวกับการทำเกษตรกรรมเป็นหลัก ทั้งนี้ชุมชนยังมีพื้นฐานวิถีชีวิตที่พึ่งพาธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมเห็นได้จากวิถีชีวิตและเศรษฐกิจ วัฒนธรรม ของชนเผ่าปกาเกอะญอ บ้านขุนแม่รวม ดำเนินไปตามฤดูกาลที่สืบทอดกันมาแต่บรรพบุรุษ และมีวิวัฒนาการการเปลี่ยนแปลงให้มีความเหมาะสมกับสภาพปัจจุบัน อนึ่งสิ่งที่มีความเกี่ยวข้องและมีความสัมพันธ์กันในการดำรงชีวิตและเป็นปัจจัยที่สำคัญของชุมชนแห่งนี้ก็คือ ป่าชุมชนโดยมีการใช้ประโยชน์จากป่าและการบริหารจัดการไม้เศรษฐกิจในชุมชน ประโยชน์จากป่าหรือป่าชุมชนของชุมชนบ้านขุนแม่รวม มี 3 ด้าน คือ ประโยชน์ทางด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ การเป็นแหล่งต้นน้ำลำธารอันส่งผลต่อการประกอบอาชีพทางการเกษตร การอุปโภค และการบริโภคในครัวเรือน จากการสัมภาษณ์ประธานและคณะกรรมการดูแลป่าชุมชนขุนแม่รวมพบว่า “บ้านขุนแม่รวมเป็นชุมชนที่เหมาะสมกับการปลูกไม้เศรษฐกิจ ซึ่งชุมชนได้พึ่งตระหนักในขอบเขตของกฎหมายของอุทยานเป็นหลัก ในการดำเนินการพัฒนาให้เป็นศูนย์เรียนรู้การปลูกไม้เศรษฐกิจดังกล่าวโดยมีหน่วยงานรัฐ ได้แก่อุทยานแห่งชาติและป่าไม้ในพื้นที่ เข้าทำการตรวจสอบและให้ความรู้เกี่ยวกับการปลูกไม้เศรษฐกิจ และการนำไม้ไปใช้ประโยชน์อย่างถูกต้อง รวมถึงการแบ่งโซนพื้นที่ระหว่างป่าอนุรักษ์ ป่าต้นน้ำ และป่าชุมชน โดยที่การปลูกไม้เศรษฐกิจนั้นจะเป็นการปลูกในเขตของป่าชุมชน เพื่อให้ชุมชนเองนั้นช่วยกันสอดส่องดูแล และมีการใช้ประโยชน์จากไม้เศรษฐกิจดังกล่าวภายใต้กฎหมายหรือข้อตกลงร่วมกัน” ประโยชน์ทางด้านสังคมที่ส่งผลต่อการดำเนินกิจกรรมอื่น ๆ ร่วมกันในชุมชน ทั้งในด้านศาสนาหรือความเชื่อการประกอบอาชีพการรวมกลุ่มกันเป็นวิสาหกิจ

ชุมชนหรือสหกรณ์ตามความเหมาะสม กับทั้งอาจส่งผลต่อการพัฒนาอาชีพตามศักยภาพของชุมชนตามการใช้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การเป็นแหล่งเรียนรู้ธรรมชาติและแหล่งพักผ่อนหย่อนใจในบางแห่งอาจมีการสร้างเครือข่ายโดยป่าชุมชนที่เชื่อมโยงความร่วมมือกับหมู่บ้านอื่นทั้งในระดับตำบล อำเภอ ภูมิภาค และประเทศอีกด้วย และการใช้ประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจ ทำให้ได้รับในรูปแบบจากการเก็บหาของป่าและสมุนไพรตามที่กฎหมายให้อำนาจไว้เพื่อการบริโภคและอุปโภคในครัวเรือน ซึ่งเท่ากับว่าเป็นการลดค่าใช้จ่ายได้ในระดับหนึ่ง ในกรณีที่มีจำนวนมากอาจมีการรวบรวมจำหน่ายซึ่งอาจมีการแปรรูปผลผลิตเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม ที่เป็นการสร้างรายได้ให้แก่ คนในชุมชนได้อีกทางหนึ่ง สำหรับปัจจุบันป่าชุมชนสามารถตัดฟันไม้ยืนต้นที่มีอยู่มาสร้างบ้านเรือนได้ แต่ก็ยังไม่สามารถจำหน่ายได้เนื่องจากยังเป็นเขตป่าชุมชนและมีข้อตกลงร่วมกัน ในการบริหารจัดการป่าชุมชนดังกล่าว ทั้งนี้ได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการโครงสร้างดูแลป่าเศรษฐกิจ และบทบาทในการจัดการและดูแลป่าเศรษฐกิจนั้น โดยได้มีการคัดเลือกจากคณะกรรมการชุมชนให้มีบทบาทเป็นแกนนำในการจัดการ ดูแล ปรับปรุง และพัฒนาป่าเศรษฐกิจชุมชนให้เป็นไปในทิศทางและกระบวนการเดียวกัน โดยมีกฎระเบียบหรือข้อบังคับซึ่งออกโดยคณะกรรมการดูแลป่า โดยมีกฎหลัก 2 ประเด็น คือ กฎระเบียบข้อบังคับเรื่องที่ 1 ว่าด้วยการอนุรักษ์ป่าและต้นน้ำ และกฎระเบียบข้อบังคับเรื่องที่ 2 ว่าด้วยการอนุรักษ์สัตว์ป่า และสัตว์น้ำ โดยไม้เศรษฐกิจที่มีอยู่ในชุมชน เป็นไม้ยืนต้นรวมถึงไม้ที่ปลูกหรือขึ้นเองตามธรรมชาติ และอยู่นอกเขตป่าอนุรักษ์ที่มีการใช้ประโยชน์เนื้อไม้ และ/หรือ ผลผลิตอื่นที่ไม่ใช่เนื้อไม้เพื่อการค้า ดังนั้น อาจกล่าวโดยรวมได้ว่าไม้มีค่าทางเศรษฐกิจเป็นไม้ที่สามารถนำมาสร้างมูลค่า หรือแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์อื่น ๆ รวมทั้งให้ประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อมแก่ผู้ปลูก เช่น ไม้ฟืน ไม้ใช้สอย ไม้ที่ใช้ในการก่อสร้าง ไม้เพื่อพืชอาหาร หรือสารหอมระเหย จากการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน โดยทางชุมชนมีการจำแนกกลุ่มไม้ออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ ไม้โตเร็ว มีอัตราการเติบโตของเส้นผ่าศูนย์กลางเพียงอก มากกว่า 1.5 เซนติเมตร/ปี อายุสำหรับตัดฟันไม้ประมาณ 5 - 15 ปี เช่น สะเดา ชีเหล็ก รวมถึงไม้ชนิดต่าง ๆ ไม้โตปานกลาง มีอัตราการเติบโตของเส้นผ่าศูนย์กลาง ประมาณ 0.8 - 1.5 เซนติเมตร/ปีอายุสำหรับตัดฟันไม้ประมาณ 15 - 20 ปี ได้แก่ สัก ประดู่ ยางนา และไม้โตช้า มีอัตราการเติบโตของเส้นผ่าศูนย์กลาง น้อยกว่า 0.8 เซนติเมตร/ปี รอบตัดฟันไม้ประมาณ 20 - 30 ปี ได้แก่ ตะเคียนทอง พะยุง มะค่าโมง เป็นต้น

2. เพื่อศึกษาศูนย์การเรียนรู้ไม้เศรษฐกิจในการประยุกต์ใช้ศาสตร์พระราช เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากอย่างยั่งยืน จังหวัดเชียงใหม่ เป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้แนวทางการปลูกไม้เศรษฐกิจและสร้างความตระหนักด้านการอนุรักษ์ให้แก่เยาวชน และประชาชนผ่านแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ โดยในการดำเนินงานนั้น ได้จัดทำสื่อเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ด้านการปลูกไม้เศรษฐกิจ และอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ โดยเฉพาะป่าชุมชนที่มีความสำคัญกับพื้นที่ ซึ่งป่าชุมชนยังคงไว้ซึ่งความอุดมสมบูรณ์ของระบบนิเวศ และ

เพื่อส่งเสริมให้เกิดกระบวนการเรียนรู้และการถ่ายทอดความรู้ด้านทรัพยากรป่าไม้ ซึ่งในการดำเนินการและพัฒนานั้น มีหน่วยงานภาครัฐเข้ามามีบทบาทในการให้ความรู้กับชุมชนในเรื่องของการปลูกไม้เศรษฐกิจ การรวมกลุ่มเพื่อปลูกไม้เศรษฐกิจของชุมชน แนวทางการใช้ประโยชน์และแนวทางการอนุรักษ์ แต่เนื่องด้วยทรัพยากรที่เป็นไม้เศรษฐกิจของชุมชนนั้นมีจำนวนมาก จึงจัดทำเป็นศูนย์สาธิตเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ด้านการปลูกไม้เศรษฐกิจและอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้โดยชุมชน ซึ่งชุมชนเองเป็นผู้ที่มีบทบาทในการจัดการและดูแลภายใต้การกำหนดกฎเกณฑ์และข้อบังคับต่าง ๆ เมื่อทางเครือข่ายเห็นว่าชุมชนมีความเข้มแข็งพอที่จะจัดการศูนย์สาธิตและการเรียนรู้การปลูกไม้เศรษฐกิจได้ จึงเห็นควรจัดสร้างและเชื่อมโยงแหล่งเรียนรู้“ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่” ในการปลูกไม้เศรษฐกิจในชุมชนให้เป็นแหล่งเรียนรู้ที่ยั่งยืน และการใช้ประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน ประชาชน ชุมชน สังคม ให้ได้รับความรู้ และสามารถนำ “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่” ในเรื่องของการปลูกไม้เศรษฐกิจไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน ถ่ายทอดความรู้ให้บุคคลอื่นและสามารถนำไปพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเอง ครอบครัว ชุมชนได้ต่อไป ดังนั้นการพัฒนาศูนย์สาธิตและการเรียนรู้การปลูกไม้เศรษฐกิจด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านขุนแม่หยอด เกิดจากแนวความคิดในการพัฒนาชุมชน คือ กระบวนการที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย มีโอกาสได้แสดงทัศนะและเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีผลต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน รวมทั้งมีการนำความคิดเห็นดังกล่าวไปประกอบการพิจารณา กำหนดนโยบายและการตัดสินใจของรัฐ ประกอบด้วยการให้ข้อมูลข่าวสารต่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง การเปิดรับความคิดเห็นจากประชาชน (ประชาพิจารณ์) การวางแผนร่วมกัน และการพัฒนาศักยภาพของประชาชนให้สามารถเข้ามามีส่วนร่วมได้โดยมีหลักการดังนี้ คือ หลักจิตสำนึกและความรับผิดชอบ หลักความคุ้มค่า และการวางแผนแบบมีส่วนร่วม ซึ่งทางชุมชนบ้านขุนแม่รวมได้วางแผนการมีส่วนร่วมตามขั้นตอนในการพัฒนาออกเป็น 5 ขั้นตอน (การริเริ่ม การวางแผน การมีส่วนร่วมในการสร้างประโยชน์ การมีส่วนร่วมรับประโยชน์ และสรุปผลการดำเนินงานร่วมกัน) เพื่อให้เป็นไปตามกระบวนการของการพัฒนาดังกล่าว

3. เพื่อพัฒนารูปแบบศูนย์การเรียนรู้ไม้เศรษฐกิจตามศาสตร์พระราชา เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากอย่างยั่งยืน จังหวัดเชียงใหม่ รูปแบบการปลูกไม้ป่าโดยระบบวนเกษตรของชุมชนบ้านขุนแม่รวม ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีการทำการเกษตรในพื้นที่ป่า เช่น การปลูกพืชเกษตรแซมในพื้นที่ป่าธรรมชาติ การนำสัตว์ไปเลี้ยงในป่า การเก็บผลผลิตจากป่ามาใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน และการใช้พื้นที่ป่าทำการเพาะปลูกในบางช่วงเวลาสลับกับการปล่อยให้ฟื้นคืน สภาพกลับไปเป็นป่า รวมถึงการสร้างระบบเกษตรให้มีลักษณะเลียนแบบระบบนิเวศป่าธรรมชาติ คือ มีไม้ยืนต้นหนาแน่นเป็นส่วนใหญ่ ทำให้ระบบมีร่มไม้ปกคลุม และมีความชุ่มชื้นสูง อีกทั้งชุมชนแห่งนี้อยู่ใกล้ชิดกับพื้นที่ป่าธรรมชาติ เกษตรกรจะทำการผลิตโดยไม่ให้กระทบต่อพื้นที่ป่าเดิม มีระบบวนเกษตรที่มีต้นไม้ล้อมไธนา เหมาะกับพื้นที่ไธนา และวนเกษตรที่มีแถบต้นไม้และ

พืชผลสลับกัน เหมาะกับพื้นที่ที่มีความลาดชันเป็นแนวยาวน้ำไหลเซาะหน้าดินมาก แอ่งต้นไม้ซึ่งปลูกไว้สองถึงสามแถวสลับกับพืชผลเป็นช่วง ๆ ขวางความลาดชันจะช่วยรักษาหน้าดิน และในระยะยาวจะทำให้เกิดชั้นดินแบบธรรมชาติให้กับพื้นที่สำหรับแถบพืชตามความเหมาะสมของพื้นที่ทั้งนี้ยังได้เสนอการปลูกพืชหมุนเวียนปลูกไม้ยืนต้น พืชผล และเลี้ยงสัตว์ เหมาะกับพื้นที่ขนาดกลางถึงขนาดใหญ่ ซึ่งมีพื้นที่พอที่จะปลูกพืชผลเป็นแปลงหมุนเวียน โดยมีแปลงไม้ยืนต้นร่วมกับการเลี้ยงสัตว์แบบหมุนเวียนเพื่อฟื้นฟูดิน เพื่อให้เป็นแนวทางการพัฒนาขึ้นของศูนย์สาธิตและการเรียนรู้การปลูกไม้เศรษฐกิจ เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม ชุมชนบนฐานรากบนพื้นที่สูงตามศาสตร์พระราชา ของชุมชนขุนแม่รวม อำเภอภักดีชุมพล จังหวัดเชียงใหม่ ต่อไป

อภิปรายผล

1. สถานการณ์การปลูกไม้เศรษฐกิจตามศาสตร์พระราชา เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากอย่างยั่งยืน จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า 1) การปลูกไม้เศรษฐกิจในชุมชนบ้านขุนแม่ มีสภาพความเป็นอยู่ตามวิถีชีวิตเกี่ยวกับการทำเกษตรกรรม ซึ่งเป็นพื้นฐานวิถีชีวิตที่พึ่งพาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตามวิถีของชนเผ่าปกาเกอะญอ ทั้งในเรื่องเศรษฐกิจ วัฒนธรรม ดำเนินไปตามฤดูกาลที่สืบทอดกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษ และมีวิวัฒนาการการเปลี่ยนแปลงให้มีความเหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงตามยุคสมัยปัจจุบัน ทั้งนี้ยังมีความเกี่ยวข้องและมีความสัมพันธ์ในการดำรงชีวิตและเป็นปัจจัยหลักของชุมชน คือ ป่าชุมชน โดยมีการใช้ประโยชน์จากป่าและการบริหารจัดการไม้เศรษฐกิจในชุมชน ซึ่งประโยชน์จากป่าหรือป่าชุมชน 3 ด้าน คือ 1) ประโยชน์ด้านวัฒนธรรมและวิถีชนเผ่า 2) ประโยชน์ด้านสิ่งแวดล้อม และ 3) ประโยชน์ด้านสังคมและเศรษฐกิจ ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ วุฒิไกร ผิวนาว และอำนาจ วงศ์บัณฑิต ได้วิจัยเรื่องมาตรการทางกฎหมายในการส่งเสริมการปลูกป่าเศรษฐกิจศึกษากรณีพื้นที่อำเภอเทพสถิต จังหวัดชัยภูมิ ที่พบว่าพื้นที่อำเภอเทพสถิต จังหวัดชัยภูมิ ยังไม่ถูกนำมาใช้ประโยชน์ในการปลูกป่าเศรษฐกิจและถูกปล่อยเป็นพื้นที่ป่าเสื่อมโทรม (วุฒไกร ผิวนาว และอำนาจ วงศ์บัณฑิต, 2565) และไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ วีรธิดา วงศ์มหาชัย ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาฐานเรียนในหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง: กรณีศึกษาบ้านโนนสวรรค์ หมู่ที่ 8 ตำบลพังขว้าง อำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร ที่สรุปว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนมีน้อยเนื่องจากชาวบ้านมีภาระในการประกอบอาชีพ ไม่มีการสืบสานและถ่ายทอดภูมิปัญญาให้แก่รุ่นลูกหลาน ชุมชนยังใช้สารเคมีในการทำเกษตรกรรม การขาดความรู้และทักษะในการบริหารจัดการกลุ่ม (วีรธิดา วงศ์มหาชัย, 2557)

2. ศูนย์การเรียนรู้ไม้เศรษฐกิจในการประยุกต์ใช้ศาสตร์พระราชา เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากอย่างยั่งยืน จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า เป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้แนวทางการปลูกไม้เศรษฐกิจ และสร้างความตระหนักด้านการอนุรักษ์ให้แก่เยาวชนและประชาชน ผ่านแนว

พระราชดำริฯ ได้แก่ 1) การจัดทำสื่อเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ด้านการปลูกไม้เศรษฐกิจและอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ 2) การส่งเสริมให้เกิดกระบวนการเรียนรู้และการถ่ายทอดความรู้ด้านทรัพยากรป่าไม้ โดยมีหน่วยงานภาครัฐเข้ามามีบทบาทในการให้ความรู้กับชุมชนในเรื่องของการปลูกไม้เศรษฐกิจ 3) การรวมกลุ่มเพื่อปลูกไม้เศรษฐกิจของชุมชนแนวทางการมีส่วนร่วมในการใช้ประโยชน์และแนวทางการอนุรักษ์ และ 4) จัดตั้งเป็นศูนย์สาธิตเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ด้านการปลูกไม้เศรษฐกิจและอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้โดยชุมชน ทั้งนี้ชุมชนเองมีส่วนร่วมเป็นผู้ที่มีบทบาทในการจัดการและดูแล ภายใต้การกำหนดกฎเกณฑ์และข้อบังคับต่าง ๆ เพื่อให้การปลูกไม้เศรษฐกิจในชุมชนให้เป็นแหล่งเรียนรู้ที่ยั่งยืน และการใช้ประโยชน์สูงสุดแก่เยาวชน ประชาชน ชุมชน สังคม และให้ได้รับความรู้ มีความสามารถในการจัดการ เป็นแหล่งเรียนรู้ที่ใช้ในการบูรณาการกับการเรียนการสอน เป็นแหล่งฝึกปฏิบัติงานของนักศึกษาและประชาชนโดยทั่วไป เป็นแหล่งเรียนรู้และสาธิตการปลูกไม้เศรษฐกิจ ดังนั้นการพัฒนาศูนย์สาธิตและการเรียนรู้การปลูกไม้เศรษฐกิจด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านขุนแม่หยอด เกิดจากแนวความคิดในการพัฒนาชุมชน คือ 1) กระบวนการที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 2) มีโอกาสได้แสดงทัศนะและเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ 3) มีการแสดงความคิดเห็นและนำความคิดเห็นดังกล่าวไปประกอบการพิจารณา กำหนดนโยบายและการตัดสินใจของรัฐ ประกอบด้วยการให้ข้อมูลข่าวสารต่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง การเปิดรับความคิดเห็นจากประชาชน (ประชาพิจารณ์) การวางแผนร่วมกัน และการพัฒนาศักยภาพของประชาชนให้สามารถเข้ามามีส่วนร่วมได้ ซึ่งมีवासอดคล้องกับงานวิจัยของ ทินกฤต นุตวงษ์ ได้วิจัยเรื่อง การจัดการทรัพยากรป่าไม้โดยชุมชนกรณีศึกษาเปรียบเทียบชุมชน 2 แห่ง ในจังหวัดลำพูน ที่สรุปว่าชุมชนบ้านหนองไซ ตำบลป่าสัก อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ดำเนินงานด้านป่าชุมชน โดยได้มีรูปแบบ และมีการจัดตั้งคณะกรรมการที่มีความชัดเจนในบทบาทและหน้าที่ การดำเนินงาน มีการกำหนดกฎเกณฑ์ข้อบังคับ และการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน (ทินกฤต นุตวงษ์, 2552)

3. พัฒนารูปแบบศูนย์การเรียนรู้ไม้เศรษฐกิจตามศาสตร์พระราชา เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากอย่างยั่งยืน จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า การพัฒนาในรูปแบบศูนย์สาธิตเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ด้านการปลูกไม้เศรษฐกิจและอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้โดยชุมชน รูปแบบการปลูกไม้ป่าโดยระบบวนเกษตรของชุมชนบ้านขุนแม่รวม ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีการทำการเกษตรในพื้นที่ป่า ได้แก่ 1) การปลูกพืชเกษตรแซมในพื้นที่ป่าธรรมชาติ 2) การนำสัตว์ไปเลี้ยงในป่า 3) การเก็บผลผลิตจากป่ามาใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน และ 4) การใช้พื้นที่ป่าทำการเพาะปลูกในบางช่วงเวลาสลับกับการปล่อยให้ฟื้นคืน สภาพกลับไปเป็นป่า รวมถึงการสร้างระบบเกษตรให้มีลักษณะเลียนแบบระบบนิเวศป่าธรรมชาติ ที่ไม่ส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภาวดี ทะไกรราช ได้วิจัยเรื่องการจัดการป่าชุมชนในพื้นที่ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำชั้นที่ 3 จังหวัดศรีสะเกษ โดยการมีส่วนร่วมของประชาชน ที่สรุปว่าการสร้างจิตสำนึกในการ

อนุรักษ์ทรัพยากรป่าชุมชน สนับสนุนให้ความร่วมมือกับหน่วยงานรัฐเปิดโอกาสให้ประชาชนในพื้นที่มีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชนเป็นการอนุรักษ์และสร้างความเสียหายให้แก่ป่าน้อยที่สุด (ภาวดี ทะไกรราช, 2561)

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 1 Model การพัฒนาศูนย์สาธิตและการเรียนรู้การปลูกไม้เศรษฐกิจ เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม ชุมชนฐานรากบนพื้นที่สูงตามศาสตร์พระราชา จังหวัดเชียงใหม่

การพัฒนาศูนย์สาธิตและการเรียนรู้สามารถเป็นแหล่งเรียนรู้แนวทางการปลูกไม้เศรษฐกิจและสามารถสร้างความตระหนักรู้ด้านการมีส่วนร่วม การอนุรักษ์ การมีจิตสำนึก และการคงวิถีชีวิตดั้งเดิมของชนเผ่าชาติพันธุ์ เยาวชนและประชาชนได้เรียนรู้รักษามีการส่งเสริมสนับสนุนทั้งจากภาครัฐและเอกชน ส่งผลให้สามารถต่อยอดและพัฒนาต่อไป

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การพัฒนาศูนย์สาธิตและการเรียนรู้การปลูกไม้เศรษฐกิจ เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม ชุมชนฐานรากบนพื้นที่สูงตามศาสตร์พระราชา จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า การปลูกไม้เศรษฐกิจในชุมชน ชุมชนมีการจัดตั้งคณะกรรมการโครงสร้างดูแลป่าเศรษฐกิจ และบทบาทในการจัดการและดูแลป่าเศรษฐกิจ โดยมีกฎระเบียบหรือข้อบังคับในชุมชน อีกทั้งยังเป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้แนวทางการปลูกไม้เศรษฐกิจและสร้างความตระหนักรู้ด้านการอนุรักษ์ให้แก่เยาวชนและประชาชน ผ่านแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร รัชการที่ 9 จึงจัดทำเป็นศูนย์สาธิต และมีรูปแบบการปลูกไม้ป่า

โดยระบบวนเกษตรของชุมชน ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ในกระบวนการจัดทำศูนย์สาธิตและการเรียนรู้การปลูกไม้เศรษฐกิจฯ ประชาชนจะต้องมีพื้นฐานของการปลูกไม้เศรษฐกิจที่ลึกซึ้ง และถูกต้องเกี่ยวกับกฎหมายของการปลูกไม้เศรษฐกิจในเขตป่าชุมชน กระบวนการปลูก การใช้ประโยชน์ที่ถูกต้องเพื่อไม่ให้กระทบต่อการดำรงอยู่ของทรัพยากรธรรมชาติในป่าชุมชน ข้อเสนอแนะการวิจัย หากมีการทำวิจัยแบบต่อเนื่อง เกี่ยวกับประเด็นการพัฒนาศูนย์สาธิตและเรียนรู้การปลูกไม้เศรษฐกิจ ควรทำการศึกษาเพิ่มเติมในประเด็นของผลที่ได้จากการจัดทำศูนย์เรียนรู้ฯ จะทำให้งานวิจัยเรื่องดังกล่าวมีเนื้อหาและข้อมูลสมบูรณ์มากขึ้นควรมีเนื้อหาเชิงปริมาณเพื่อสนับสนุนข้อมูลให้ชัดเจนและน่าเชื่อมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรและกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2561). แผนแม่บทแก้ไขปัญหาการทำลายทรัพยากรป่าไม้ การบุกรุกที่ดินของรัฐ และการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน. กรุงเทพมหานคร: กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรและกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.
- โกมล แพรกทอง. (2535). แนวทางการจัดการป่าชุมชน. กรุงเทพมหานคร: กรมป่าไม้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- ทินกฤต นุตวงศ์. (2552). โครงการการจัดการทรัพยากรป่าไม้โดยชุมชน กรณีศึกษาเปรียบเทียบชุมชนสองแห่งในจังหวัดลำพูน. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- ภาวดี ทะไกรราช. (2561). การจัดการป่าชุมชนในพื้นที่ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำชั้นที่ 3 จังหวัดศรีสะเกษ โดยการใช้มีส่วนร่วมของประชาชน. วารสารวิชาการ, 12(3), 116-120.
- มาลี สิทธิเกรียงไกร. (2555). การสร้างเสริมความเข้มแข็งของพื้นที่วัฒนธรรมพิเศษชาติพันธุ์แบบมีส่วนร่วม: กรณีศึกษาอำเภอกัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- วีรธิดา วงศ์มหาชัย. (2557). การพัฒนาฐานเรียนรู้ในหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง: กรณีศึกษาบ้านโนนสวรรค์หมู่ที่ 8 ตำบลพังขว้าง อำเภอเมืองสกลนครจังหวัดสกลนคร. วารสารบัณฑิตศึกษา, 11(53), 34-35.
- วุฒิไกร ผิวขาว และ อำนาจ วงศ์บัณฑิต. (2565). มาตรการทางกฎหมายในการส่งเสริมการปลูกป่าเศรษฐกิจศึกษากรณีพื้นที่อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา. วารสารรัชต์ภาคย์, 1(16), 176-178.
- เสรี รัตนเย็นใจ. (2560). การส่งเสริมปลูกไม้เศรษฐกิจ ผู้อำนวยการส่วนปลูกป่าภาคเอกชน. กรุงเทพมหานคร: กรมป่าไม้.

- Shaun Hurrell. (2015). Community forestry to benefit nature and peopleBird Life InternationalAsia. Retrieved September 20, 2019, from <http://www.birdlife.org/asia/news/community-forestry-benefitnature-and-people>
- United Nations Development Program. (2009). Sri LankaCommunityForestry Programme. Retrieved September 20, 2019, from http://www.lk.undp.org/content/srilanka/operations/projects/environment_and_energy/sri-lanka-community-forestry-programme-.html